

Vakava työtapaturma ja ammattitauti

Sisällys

1. Johdanto	4
2. Työtapaturma- ja ammattitautilaki (TyTAL)	4
3. Lakisääteisen työtapaturmavakuutuksen yleiset periaatteet	5
3.1 Mikä on korvattava työtapaturma?	5
3.2 Työtapaturman korvauksista	5
3.3 Mitä tarkoittaa syy-yhteys?	6
3.4 Tapaturman aiheuttama vamman tai sairauden olennainen paheneminen (TyTAL 19§)	6
4. Mikä on vakava työtapaturma?	7
5. Toimenpiteet välittömästi tapaturman jälkeen	8
6. Jos epäilet, että viranomais- ja tapaturmailmoitukset laiminlyödään	8
7. Tapaturman tutkinta	9
7.1 Työpaikalla suoritettava oma tapaturmatutkinta	9
7.2 Keiden olisi hyvä osallistua työpaikan omaan tutkintaan	9
7.3 Tutkinta on hyvä suorittaa niin, että	9
8. Ammattitaudit	10
9. Oikeusturva vakavissa tapaturma- ja ammattitautitapauksissa	11
9.1 Työtapaturmat ja ammattitaudit ja oikeusapu	11
9.2 Oikeusavun yleiset edellytykset	11
9.3 Oikeusavun hakeminen	12
9.4 Mihin oikeusapua on myönnetty	12
10. Palkanmaksu tapaturman jälkeen	13
11. Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiset korvaukset	14
12. Vahingonkorvaus työnantajalta	16
12.1 Työtapaturman osalta	16
12.2 Ammattitaudin osalta	16
12.3 Toimenpiteet tapaturman uhrin vahingonkorvausasian eteenpäin viemiseksi	16
13. Jos asian käsittely ei sujukaan suunnitellusti	17
13.1 Miten toimii muutoksenhaku	17
14. Loppuyhteenveto	18
Lähteet:	18

1. Johdanto

Vuosittain joka 800. työntekijä joutuu työtapa-
turman uhriksi Teollisuusliiton työpaikolla.
Ammattitauteja tai niiden epäilyjä ilmenee
vuosittain joka neljännellä työpaikalla. Osa
tapaturmissa saaduista vammoista tai
ammattitaudeista alentaa pysyvästi työkykyä
tai aiheuttaa jopa täyden työkyvyttömyyden.

Tilanteet saattavat aiheuttaa kriisin työyhtey-
teisössä, jolloin tapaturman tutkinta ja uhrin
auttaminen eivät välttämättä suju kuten pitäisi.
Puutteellinen toiminta taas saattaa aiheut-
taa myöhemmissä käsittelyvaiheissa suuriakin
menetyksiä. Alkuvaiheen virheiden jälkeen

asioiden kokonaisvaltainen hoito on usein
erittäin hankalaa.

Jokainen tapaturma tai ammattitautiin sai-
rastuminen on turha. Työsuojelun painopisteen
pitäisikin olla ennaltaehkäisevissä toimissa.
Hyvin suoritettu tapaturman ja ammattitau-
din tutkinta on parhaimmillaan juuri sitä: se
ehkäisee vastaavia tilanteita tulevaisuudessa
ja nostaa työpaikan työturvallisuustasoa.

Tämän oppaan tarkoituksena on ohjeistaa
Teollisuusliiton työpaikkoja ja jäseniä siinä,
kuinka toimitaan vakavan työtapaturman tai
ammattitaudin kohdatessa.

2. Työtapaturma- ja ammattitautilaki (TyTAL)

Nykyinen työtapaturma- ja ammattitautilaki
tuli voimaan vuoden 2016 alussa. Uutta lakia
sovelletaan 1.1.2016 ja sen jälkeen sattuneisiin
vahinkotapahtumiin sekä myös sitä aikaisem-
min sattuneiden vahinkotapahtumien korvaus-
käsittelyyn ja muutoksenhakuun.

Laissa määritellään tapaturma sekä lääke-
tieteellinen syy-yhteys tapaturman ja vamman
tai sairauden välillä. Jos syy-yhteys puuttuu,
kyseessä ei ole työtapaturma tai ammattitauti.
Lakiin on kirjattu myös huomattavasti edel-
listä lainsäädäntöä yksityiskohtaisemmin ne
olosuhteet, joissa sattunut vahinko korvataan
työtapaturmana tai ammattitautina.

3. Lakisääteisen työtapaturmavakuutuksen yleiset periaatteet

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutus ovat lakisääteisiä vakuutuksia, joilla työnantaja on velvollinen vakuuttamaan kaikki yrityksessä työskentelevät työntekijät. Vakuutusten tehtävänä on turvata työntekijän toimeentulo, jos työmatkalla tai työssä tapahtuu tapaturma tai jos työntekijä sairastuu ammattitautiin. Vakuutus korvaa tällöin tapaturmasta tai ammattitaudista johtuvia rahallisia menetyksiä työntekijälle.

Työtapaturma voi sattua:

- varsinaisessa työssä, eli työnteon yhteydessä
- työstä johtuvissa olosuhteissa
- työhön liittyvässä matkustamisessa, muun muassa työmatkalla
- etätyössä
- Suomessa tai ulkomailla suomalaisen työnantajan palveluksessa.

3.1 Mikä on korvattava työtapaturma?

Työtapaturma- ja ammattitautilain 17 § ja 20 § mukaan korvattava työtapaturma on työssä, **työhön liittyvissä olosuhteissa** tai **työmatkalla** sattuva vahinko. Tällöin tulee täyttyä kolme edellytystä, eli vahingon tulee olla:

- äkillinen (yhtäkkinen ja nopea, esimerkiksi putoaminen, kaatuminen, törmäys)
- ennalta arvaamaton (odottamaton ja yllättävä tapahtuma)
- ulkoisen tekijän aiheuttama tapahtuma (vahingon aiheuttaa esimerkiksi liukkaus, kuoppa tiessä, päälle kaatuva tai kehoon osuva esine), jonka seurauksena työntekijälle syntyy vamma tai sairaus.

3.2 Työtapaturman korvauksista

Työtapaturmana korvataan myös (TyTAL 18§):

- ammattitauti
- vamma, joka on syntynyt lyhyenä, enintään vuorokauden pituisena aikana ja joka ei ole ammattitauti
- työliikkeen yhteydessä syntynyt lihaksen tai janteen kipeytyminen (esimerkiksi selän venähdys)
- hiertymä tai hankauma
- lämpö- tai paleltumavamma
- säteilystä johtuva vamma
- ilmanpainevamma
- polvilumpion tai kyynärpään tulehdus

Tapaturman ja vamman välillä täytyy olla syy-yhteys.

ÄKILLISET		HITAASTI SYNTYVÄT
Työtapaturmat	Lyhyenä aikana syntyneet vammat	Ammattitaudit
Vammat	Kipeytymät	Kemialliset
Pahoinpitelyt	Hiertymät	Biologiset
Fysikaaliset	Venähdykset	
	Paleltumat	

Työtapaturmiin ja ammattitauteihin liittyviä etuuksia ja korvauksia:

- Päivärahalla korvataan työkyvyttömän ansionmenetys ensimmäisen vuoden aikana.
- Tapaturmaeläkettä maksetaan vahingoittuneelle, jos työkyvyttömyys jatkuu vuoden kuluttua tapaturmasta.
- Haittarahaa maksetaan vahingoittuneelle vamman tai sairauden aiheuttamasta yleisestä pysyvistä haitasta.
- Päiväraha ja tapaturmaeläke voidaan maksaa myös korvauksena: edellytyksenä on, että työkyvyn alenema on vähintään 10 % ja että ansiot ovat aiemmasta laskeneet.
- Kuolemantapauksissa maksetaan lapsille ja leskelle perhe-eläkettä ja kuolinpesälle hautausavustusta.
- Lisäksi maksetaan haitta-, vaate- ja opas-koiralisää, korvausta lisäntyneistä kodin- hoidon kustannuksista sekä ansionmenetyk- korvausta fyysisen hoidon ajalta.

3.3 Mitä tarkoittaa syy-yhteys?

Syy-yhteys tarkoittaa vahinkotapahtuman ja vamman tai sairauden välistä syy-seuraus-suhdetta. Ammattitaudin osalta sillä tarkoi- tetaan sairauden ja altistavan tekijän välistä syy-seuraussuhdetta.

Syy-yhteys on useimmissa tapauksissa selvä asia. Toisinaan sen olemassaolon arvioiminen on kuitenkin todennäköisysharkintaa, jolloin arvioidaan, onko tapaturma voimakkuudel- taan riittävä ja mekanismiltaan sopiva aiheut- tamaan juuri kyseisen vamman tai sairauden. Syy-yhteysharkinta perustuu lääketieteelliseen tietämykseen ja kokemukseen vammojen ja sairauksien syntymekanismeista.

3.4 Tapaturman aiheuttama vamman tai sairauden olennainen paheneminen (TyTAL 19§)

Tapaturman seurauksena korvataan myös vamman tai sairauden olennainen pahene- minen siltä osin kuin se vastaa tapaturman syyosuutta.

Syyosuutta arvioitaessa otetaan huomioon:

- tapaturman sattumismekanismi,
- vammaenergian voimakkuus ja
- tapaturman ajallinen yhteys pahenemiseen sekä
- aikaisemmasta vammasta, sairaudesta ja kudosvauriosta johtuva myötävaikutus.

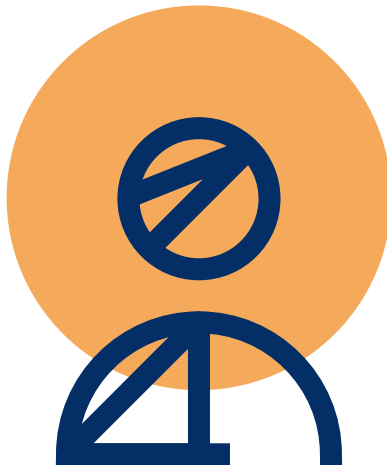
Korvausta pahenemisesta ei makseta, jos tapaturmalla oli siihen vain vähäinen syyosuus.

4. Mikä on vakava työtapaturma?

Vaikealaatuiseksi työtapaturman aiheuttamaksi vammaksi voidaan katsoa työsuojeluviranomaisen ohjeen mukaisesti seuraavat vammat:

- pitkien luiden murtumat tai murtumat, jotka voivat vaatia leikkaushoitoa, vaikeahko selkärangan murtuma, kasvoluiden murtumat, kylkiluiden monimurtumat ja veririnta, vaikeahko kallonmurtuma, vaikea kaula-, rinta- tai lannerangan murtuma
- vaikea sijoiltaanmeno, josta jää pysyvää haittaa
- ruumiinjäsenen, esimerkiksi sormen tai sen osan menetys, raajan lyhentyminen
- leikkaushoitoa vaatinut vatsaontelon elinten vamma
- aivovamma, josta on jäänyt lievääkin haittaa
- puheen, näön tai kuulon menettäminen tai pysyvä heikentyminen, silmän menetys
- ihonsiirtoja vaativat palovauriot tai muut ihovauriot, laaja palovamma tai paleltuma
- pahasti rumentava epämuotoisuus, kuten korvalehtien menetys tai nenän tai sen osan menetys sekä muu vaikea ruumiinvirhe
- pysyväinen vaikea terveydenhaitta tai hengenvaarallinen tauti tai vioittuma.

Tilanteessa, jossa vammojen lopullinen vaikeusaste jää epäselväksi, on tapaturmailmoituksen tekeminen viranomaisille tarpeellista, sillä vammojen laatu saattaa selvitä vasta myöhemmissä tutkimuksissa.

5. Toimenpiteet välittömästi tapaturman jälkeen

Kun vakava tapaturma on sattunut, on

- selvitettävä **uhrin tila** ja annettava ensiapua
- otettava yhteyttä **häätäkeskuksen** numeroon 112
- ilmoitettava **työnantajalle** tapaturmasta.

Kun otetaan yhteyttä häätäkeskukseen, menee tieto aina myös poliisiviranomaiselle. On kuitenkin viisasta ottaa myös itse yhteys poliisiin ja varmistaa, että tieto tapaturmasta on tullut heille.

Laki työsuojelun valvonnasta (44/2006) ja sen 46 § edellyttää työnantajaa **viipymättä ilmoittamaan työsuojeluviranomaiselle** sellaisesta työtapaturmasta tai työstä johtuvasta ammattitautitapauksesta, jonka seurauksena on ollut **kuolema** tai **vaikelaatuinen vamma**.

Kun työtapaturma sattuu ja työntekijä joutuu hakeutumaan sairaanhoitoon, on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä saamaan mukaan jo ensimmäiselle käynnille työnantajan antama työtapaturmavakuutuksen vakuutustodistus. Se helpottaa korvausasian selvittelyn käynnistymistä, ja sen perusteella työntekijän ei tarvitse maksaa sairaanhoidosta asiakasmaksuja.

Vakuutustodistuksesta hoitolaitos saa tiedon työnantajan vakuutusyhtiöstä, jonne työnantajan on ilmoitettava vahingosta viimeistään kymmenen arkipäivän kuluttua tiedon saatuaan. Vakuutustodistuksen voi toimittaa hoitolaitokseen myös jälkikäteen.

6. Jos epäilet, että viranomais- ja tapaturmailmoitukset laiminlyödään

Mikäli työnantaja ei tee viranomaisille ilmoitusta tai on epäiltävissä, että tapaturmailmoitusta ei tulla tekemään, voi työntekijä itse saattaa korvausasian vireille.

Tällöin työntekijän on tehtävä vakuutusyhtiölle kirjallinen ilmoitus, josta käyvät ilmi:

- henkilötiedot
- työnantajan nimi ja osoite
- missä, milloin ja miten tapaturma sattui

Jo pelkkä tapaturman johdosta annettu E-lausunto käynnistää vakuutusyhtiössä asian selvityksen.

Tapaturmailmoitus tehdään siihen vakuutusyhtiöön, josta työnantaja on ottanut vakuutuksen.

Työnantajan tapaturmavakuutusyhtiön nimen ja osoitteen on oltava näkyvissä työpaikalla, esimerkiksi ilmoitustaululla.

Jos et saa selville oikean vakuutusyhtiön nimeä, voit tehdä ilmoituksen mihin tahansa työtapaturmavakuutusyhtiöön. Jos työnantajalla ei ole vakuutusta, Tapaturmavakuutuskeskus huolehtii korvausasian käsittelystä.

7. Tapaturman tutkinta

1. Poliisiviranomainen saapuu yleensä välittömästi paikalle saatuaan tiedon vakavasta tapaturmasta, usein yhtä aikaa sairaankuljetuksen kanssa, ja suorittaa viranomaisena ensimmäisen tutkinnan ja valokuvaamisen.
2. Työsuojeluviranomaiset suorittavat oman tapaturmatutkintansa kolmen arkipäivän sisällä siitä, kun ovat saaneet asiasta tiedon. Heidän tehtävänsä on selvittää mahdollinen lakien ja määräysten rikkominen sekä tutkia, miten tapaturma sattui ja miten samankaltaisten tapahtumien toistuminen voitaisiin estää.
3. Selvitysten jälkeen työsuojeluviranomainen pyytää usein poliisiviranomaisilta virka-apua mahdollisen työsuojelurikoksen selvittämiseksi. Se tapahtuu siten, että työsuojeluviranomainen pyytää poliisia tutkimaan asian ja tekemään samalla tarpeelliset poliisikuulustelut.
4. Kuulustelujen jälkeen asia siirtyy yleisen syyttäjän tutkittavaksi. Syyttäjä pyytää työsuojeluviranomaisilta lausuntoa kuulusteluissa esiin tulleista asioista. Tässä yhteydessä saatetaan kuulla myös sitä liiton toimitsijaa, joka asiaa hoitaa. Lausunkäsittelyn jälkeen yleinen syyttäjä päättää, nostetaanko syytteitä ja minkä lainkohtien rikkomuksista syyte nostetaan.

Tutkinta ja tiedonkulku ovat ensiarvoisen tärkeitä tapaturmassa loukkaantuneen oikeusturvaa kannalta.

7.1 Työpaikalla suoritettava oma tapaturmatutkinta

Työpaikalla on hyvä suorittaa aina oma tapaturmatutkinta. Sen tarkoituksena on antaa työpaikalle tietoa, jolla voidaan opastaa henkilöstöä välttämään kyseiseen tapaturmaan liittyvä toimintatapa sekä ohjata heitä uudenlaiseen, ennakoivaan työsuojelukulttuuriin.

Viranomaistutkinnan yhteydessä (poliisikuulustelussa) on tapaturman uhrin itse ilmoitettava, että hän hakee vahingonkorvausta ja vaatii rangaistusta tapaturman johdosta.

7.2 Keiden olisi hyvä osallistua työpaikan omaan tutkintaan

Työpaikan oma tutkinta pitäisi aloittaa välittömästi. Siihen tulisi osallistua:

- työsuojelupäällikön
- esimiehen
- työsuojeluvaltuutetun
- mahdollisen osaston työsuojeluasiamiehen
- tapaturman uhrin tai samaa työtä tekevän työntekijän.

7.3 Tutkinta on hyvä suorittaa niin, että

1. selvitetään ja dokumentoidaan tapaturmaa edeltäneet tapahtumat
2. dokumentoidaan, mitkä tekijät tapahtumahetkenä ja tapahtumapaikalla vaikuttivat tapaturman syntyyn
3. selvitetään vielä ne mahdolliset puutteet työturvallisuudessa, ohjeistuksessa tai menetelmissä, jotka johtivat tai myötävaikuttivat tapaturmaan.

Tutkinnan tuloksista tulee tehdä kirjallinen raportti. Siihen pitää sisältyä myös ehdotus toimintamallin muutokseksi, jotta työpaikalla voidaan jatkossa ehkäistä vaarat, jotka aiheuttivat tapaturman. Selvitystyöstä on tiedotettava myös henkilökuntaa.

Selvitystyössä tulee huomioida seuraavia asioita:

- mitä uusia työmenetelmiä on vastedes käytettävä
- voidaanko tapaturmia ennaltaehkäistä ja torjua läheltä piti -tilanteiden ilmoituksilla
- ketkä ovat vastuussa muutosten toteutuksesta
- miten uuden ohjeen valvonta ja seuranta toteutetaan.

8. Ammattitaudit

Ammattitaudilla tarkoitetaan sairautta, joka on todennäköisesti aiheutunut pääasiallisesti työntekijän altistumisesta fyysikaaliselle, kemialliselle tai biologiselle tekijälle työssä.

Sairauden toteaminen ammattitaudiksi edellyttää sellaista lääketieteellistä tutkimusta, jossa on käytettävissä riittävä tieto työntekijän työolosuhteisiin sekä työhön liittyvästä altistuksesta.

Työperäinen sairaus on laajempi käsite kuin ammattitauti, ja se sisältää myös ammattitaudit. Työperäisen sairauden kriteeriksi riittää se, että työllä on jokin syyosuus. Jos hoitava lääkäri ei ole varma siitä, onko kyseessä ammattitauti, on syytä pitäytyä työperäisen sairauden käsitteessä, sillä termin ammattitauti käyttö voi johtaa perusteettomiin odotuksiin korvauksista.

9. Oikeusturva vakavissa tapaturma- ja ammattitautitapauksissa

9.1 Työtapaturmat ja ammattitaudit ja oikeusapu

Teollisuusliiton jäsenelle voidaan myöntää oikeusapua, kun hän on joutunut vakavan työtapaturman uhriksi ja hänen asiansa on mitä ilmeisimmin menossa oikeuskäsittelyyn – joko rikosasian syyttäjän kautta tai liiton nosta-
mana kanteena tapaturman korvausasiassa.

Oikeusapu voidaan myöntää jäsenelle myös silloin, kun hänellä on todettu ammattitauti, jonka vakavuus edellyttää vahingonkorvauksen hakemista työnantajalta.

Oikeusavun oikeudenkäyntiin saa liiton sääntöjen edellyttämällä tavalla sekä järjestyneen (työnantajaliittoon kuuluvan) että järjestäytymättömän (työnantajaliittoon kuulumattoman) työnantajan palveluksessa ollut jäsen.

9.2 Oikeusavun yleiset edellytykset

9.2.1 Asian laatu, jäsenyysehdollisuus ja jäsenmaksujen suorittaminen

Liiton sääntöjen mukaan ammattiosaston jäsen voi saada oikeusapua sellaisten oikeudellisten asioiden hoitamisessa, jotka ovat aiheutuneet työsuhdeasioissa tai jäsenen toiminnasta liitossa ja ammattiosastossa.

Edellytyksenä on, että henkilön jäsenyys on voimassa tapaturmahetkellä, jonka perusteella oikeusapua haetaan ja jäsen on suorittanut jäsenmaksunsa liiton sääntöjen mukaisesti.

9.2.2 Jäsenen myötävaikutusvelvollisuus

Oikeusavun edellytyksenä on, jäsen antaa viivytystä oikeat ja täydelliset tiedot asian kannalta merkityksellisistä seikoista, on tavoitettavissa, eli on ilmoittanut liittoon oikeat yhteystiedot ja pitää ne ajan tasalla sekä muutenkin kaikin tarpeellisin tavoin edistää ratkaisun saavuttamista.

ONNETTOMUUS TAI TAPATURMA

Työturvallisuusrikos

- valvova viranomainen katsoo työturvallisuutta rikotun ja esittää yleiselle syyttäjälle syytteen nostamista
- syyttäjän päätös / haaste
- liitto ei yleensä vaadi rikosoikeudenkäyntiä

Vahingonkorvausvaatimus

- vahingonkorvausta vaaditaan yleensä työnantajalta työsopimuksen rikkomusperusteen nojalla
- TSL 2 luku 3 § sekä 12 luku 1 § perusteella
- tukee työturvallisuuden edistämiseksi tehtävää työtä

OIKEUSAPU

9.2.3 Liitto hoitaa jäsenen asiaa toimeksiannon perusteella

Oikeusavun yleisiin edellytyksiin kuuluu myös se, että jäsen ei enää jatka asian hoitamista itse tai kolmannen tahon avustuksella ja sovi asiaa työnantajan kanssa ilman liiton myötävaikutusta sen jälkeen, kun hän on antanut liitolle toimeksiannon. Jäsen voi halutessaan koska tahansa päättää liitolle antamansa toimeksiannon ilmoittamalla siitä todisteellisesti asiaa käsittelevälle liiton asiantuntijalle.

9.2.4 Oikeusavun sisältö

Oikeusapu kattaa jäsenen oikeudenkäyntikulut ilman omavastuusuutta ja oikeudenkäyntikulujen enimmäismäärää koskevia rajoituksia. Jos jäsen häviää jutun ja vastapuolen oikeudenkäyntikulut tuomitaan hänen maksettavakseen, liitto suorittaa kulut jäsenen puolesta. Jos taas tuomioistuin velvoittaa vastapuolen korvaamaan jäsenen oikeudenkäyntikulut, ne tulevat liiton sääntöjen mukaisesti liitolle korvaukseksi annetusta oikeusavusta.

9.3 Oikeusavun hakeminen

Jäsen voi hakea liitolta oikeusapua asian selvittämiseksi. Oikeusapuhakemus löytyy liiton verkkosivuilta osoitteesta www.teollisuusliitto.fi/aineistot. Liiton asiantuntijat keskustoimistossa ja aluetoimistoissa sekä ammattiosastot auttavat jäsentä oikeusapuhakemuksen täyttämisessä ja tarvittavien liitteiden määrittämisessä. Ennen oikeusapuhakemuksen tekemistä on aina syytä varmistaa, että oikeusavun myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät.

Oikeusapuhakemukseen on aina liitettävä jäsenen allekirjoittama avoin asianajovaltakirja (3 kappaletta), siirtokirja (3 kappaletta) ja lisäksi seuraavat asiakirjat:

- selvitys tapaturmasta
- työsuojeluviranomaisen asiakirjat
- poliisiviranomaisen kuulustelupöytäkirjat
- työsuojeluviranomaisen lausunto syyttäjälle
- syyttäjän vaatimukset
- lääkärintodistukset
- vakuutusyhtiön asiakirjat

Oikeusapuhakemus liitteineen tulee toimittaa postitse liiton oikeudelliseen yksikköön. Osoite on:

Teollisuusliitto ry
Oikeudellinen yksikkö
PL 107
00531 Helsinki

9.4 Mihin oikeusapua on myönnetty

Teollisuusliitto on myöntänyt oikeusapua työturvallisuusrikostapauksiin ja niihin liittyviin vahingonkorvausasioihin mm. seuraavissa tapauksissa:

- kuolemantapaukset
- amputaatioihin johtaneet sormivammat
- vakavat silmävammat
- isosyaniitiin, epoksin tai juotoshuurujen aiheuttama astma
- ruostumattoman teräksen aiheuttama astma
- vaikeat luunmurtumat

10. Palkanmaksu tapaturman jälkeen

Teknologiateollisuuden TES 31 (Huomaathan, että muiden sopimusalojen vastaavat määräykset löytyvät niiden työehtosopimuksista. Monissa työehtosopimuksissa tapaturman jälkeen tapahtuvaa palkanmaksua koskevat määräykset ovat kuitenkin saman sisältöiset kuin teknologiateollisuuden työehtosopimuksessa.)

Jos työntekijän työsuhde on alle kuukauden mittainen tapaturman sattuessa, työnantaja maksaa vain 50 % todellisesta palkasta. Koska työtapaturma- ja ammattitautilaki lähtee täyden korvauksen periaatteesta, pitää huolehtia siitä, että vakuutusyhtiölle ilmoitetaan maksetun sairausajan palkan olevan 50 % todellisesta palkasta, jotta tapaturmavakuutus maksaa täyttä palkkaa vastaavan korvauksen.

Tapaturmatilanteessa maksetaan palkka myös niin sanotulta karenssipäivältä.

Sairausajan palkka maksetaan kunkin korvattavan työpäivän työtuntijärjestelmän mukaisilta säännöllisiltä työtunneilta.

Työnantaja ilmoittaa sattuneesta tapaturmasta vakuutusyhtiölle, jolloin vakuutusyhtiö aloittaa tapaturmavakuutuslain mukaisen päivärahan maksun.

Työehtosopimuksen perusteella työnantaja siis maksaa palkkaa ja nostaa tapaturmapäivärahan. Kun työnantajan maksuvelvoite päättyy, maksaa vahinkovakuutusyhtiö päivärahan tapaturman uhrille, mikäli työkyvyttömyys tapaturman vuoksi vielä jatkuu.

Tapaturmasta maksetaan päivärahaa kaikilta päiviltä, myös lauantailta ja sunnuntailta.

11. Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaiset korvaukset

Korvausten saaminen ei edellytä sitä, että työtapaturma olisi aiheutunut työnantajan moitittavasta toiminnasta.

Mitä korvataan?

- sairaanhoito- ja lääkekulut ilman omavastuuta
- e-lausunto lääkäriltä vakuutusyhtiöön
- matkakulut hoitoon pääsemiseksi ilman omavastuuta
- tarpeelliset tutkimuskulut vamman tutkimiseksi, vaikka vamma ei lopulta osoittautuisikaan työtapaturmaksi tai ammattitaudiksi
- lääkärinpalkkiot myös yksityiseltä, mutta yksityisellä tehtäviin tutkimuksiin on saatava maksusitoumus etukäteen vakuutusyhtiöltä
- päivärahaa yhden vuoden ajan vahinkopäivästä lukien
- tapaturmaeläke, haittaraha ja kuntoutus

Päiväraha työtapaturmasta

- maksetaan tapaturmista, joista aiheutuu työkyvyttömyyttä vähintään 4 päivää
- jokaiselta kalenteripäivältä, ennakonpidätyksen alasta tuloa
- 4 viikon ajalta tapaturman sattumisesta työntäjän maksaman sairausajan palkan suuruinen, ja tällöin päiväraha maksetaan työnantajalle
- mikäli sairausajan palkkaa ei makseta, määräytyy päiväraha tapaturmaa edeltäneiden 4 viikon ansioista ja se maksetaan vahingoittuneelle
- 4 viikon jälkeen tapaturman sattumisesta päiväraha on vuosityöansio jaettuna 360:lla ja se maksetaan vahingoittuneelle

Tapaturmaeläke

- jos työkyvyttömyys jatkuu vielä vuoden kuluttua työtapaturmasta, maksetaan vahingoittuneelle tapaturmaeläkettä
- täysin työkyvyttömälle 85 % vuosityöansiosista, kunnes työntekijä täyttää 65 vuotta, minkä jälkeen 70 %, ja jos työkyvyttömyys on osittainen, maksetaan vastaava osa täydestä tapaturmaeläkkeestä
- työkyvyn aleneman tulee olla vähintään 10 %, jotta korvausta suoritetaan
- lisäksi edellytyksenä on, että sattuneen työtapaturman vuoksi ansiot ovat laskeneet aiemmasta

Haittaraha

- maksetaan, jos vammasta jää pysyvä yleinen haitta (työtapaturman ja ammattitautin aiheuttama toimintakyvyn aleneminen)
- toimintakyvyn alenemista arvioitaessa vertailuna käytetään saman ikäisen terveen henkilön toimintakykyä ja otetaan huomioon ne rajoitukset, joita korvattava vamma tai sairaus aiheuttaa jokapäiväisessä selviytymisessä
- ei kuitenkaan korvata ansionmenetystä tai vammautuneen hoitoa tai avuntarvetta (korvataan erikseen)
- voidaan arvioida aikaisintaan vuoden kuluttua tapahtumasta
- yleisen haitan suuruuden määrittämiseen käytetään tapaturmavakuutuslain perusteella annettua haittaluokitusta, jossa vammat ja sairaudet on jaettu 20 haittaluokkaan

Työeläke ja työkyvyn alenema

- vaikka tapaturmasta tai ammattitaudista on myönnetty täysi tapaturmaeläke, on haettava myös työeläkettä, jotta työeläkkeen kertymä ei katkeaisi missään tilanteessa
- työkyvyn aleneman työtapaturmasta tai ammattitaudista on oltava vähintään 10 %
- selvittävä jäljellä oleva kyky hankkia ansiotuloja sellaisella saatavissa olevalla työllä, jota voidaan kohtuudella edellyttää
- koulutus, työtausta, ikä, asumisolosuhteet ja muut vastaavat vaikuttavat arviointiin

Kuntoutus

- tarpeen on johduttava työtapaturmasta tai ammattitaudista
- työ- tai toimintakykyyn liittyvää
- toteutetaan avo- tai laituskuntoutuksena
- korvataan tarpeelliset apuvälineet ynnä muut
- korvataan ammatillinen kuntoutus
- tavoitteena työhön paluu työkokeilun ja mahdollisen uudelleen koulutuksen avulla
- kuntoutuksen ajalta täysi tapaturmaeläke
- kuntoutuspäätöksestä voi valittaa

Lakisääteisestä työtapaturma- vakuutuksesta korvataan lisäksi

- rikkoutuneet silmälasit, sormus, proteesit ynnä muut, jos on aiheutunut myös ruumiinvamma
- sairaanhoitokuluina vaatteet ja jalkineet, jotka on jouduttu rikkomaan avun antamiseksi
- fysikaalisen hoidon aiheuttama ansionmenetys
- kodin- ja lastenhoidosta aiheutuvat välttämättömät ylimääräiset menot kunnallisen kotihoidon taksojen mukaan
- perhe-eläke kuolemantapauksen yhteydessä, hautausapu kuolemantapauksen yhteydessä, opaskoiralisä
- haittalisä, kun vahingoittunut ei tule toimeen ilman toisen henkilön apua
- vaatelisä, jos tekojäsen tai muu sellainen aiheuttaa vaatteiden erityistä kulumista.

12. Vahingonkorvaus työnantajalta

Mikäli vakava työtapaturma tai ammattitauti on aiheutunut sen vuoksi, että työpaikan työturvallisuuksissa on ollut puutteellisuksia, työntekijällä on tapaturmavakuutuslain korvausten lisäksi oikeus saada työnantajaltaan vahingonkorvausta.

12.1 Työtapaturman osalta

Työsopimuslain 2 luvun 3 §:n mukaan työnantajan on huolehdittava työntekijöiden työn turvallisuudesta. Työntekijällä on siis työso-
pimuksensa sopimussuhteen perusteella lakisääteinen oikeus siihen, että työskennellessään työpaikallaan hän ei menetä työkykyään kokonaan eikä osittain.

Tämän oikeuden loukkaaminen voi johtaa vahingonkorvaukseen. Vakavassa työtapaturma-asiassa ilmenee usein, että työnantaja on jättänyt huomiotta työsopimuslain 2 luvun 3 § mukaisen huolehtimisvelvoitteen.

Työnantaja on siten korvausvelvollinen aiheuttamastaan virheestä työsopimuslain 12 luvun 1 §:n mukaisesti.

12.2 Ammattitaudin osalta

Vastaavaa työnantajan korvausvelvollisuutta voidaan soveltaa myös vakaviin ammattitautitapauksiin:

- tällöin edellytetään, että työntekijän saama ammattitauti on sellainen, että sen haitta ja vakavuus on työkyvyttömyyden peruste
- lisäksi pitää selvittää, onko ammattitauti aiheutunut työnantajan huolimattomuudesta tai tahallisista laiminlyönneistä

Näissä tilanteissa on myös syytä olla yhteydessä paikalliseen työsuojeluviranomaiseen mahdollisten viranomaistoimien vuoksi.

Jos työntekijä on työskennellyt työpaikassa, jossa on useita työnantajia (yhteinen työ-

paikka), on työntekijällä mahdollisuus saada korvauksia vahingonkorvauslain mukaan siltä työnantajalta, jonka työssä ammattitauti syntyi.

12.3 Toimenpiteet tapaturman uhrin vahingonkorvausasian eteenpäin viemiseksi

Ennen oikeuteen menoa on hyvä toimittaa liittoon jäsenen oikeusapuhakemus sekä asiakirjat, jotka on lueteltu edellä oikeusavun hakemisen kohdassa. Liiton toimitsija tai liiton osoittama lakitoimisto esittää vaatimuksen vahingonkorvauksesta. Vaatimus voidaan esittää useassa eri kohdassa asian käsittelyn aikana.

Tällöin voidaan hakea korvauksia esimerkiksi seuraavista asioista:

- kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta
- pysyvästä toiminnallisesta haitasta (tapaturmavakuutuslain mukainen haittaraha ei ole täysi korvaus)
- pysyvästä kosmeettisesta haitasta
- psyykkisistä haitoista
- ansiotulojen menetyksestä.

13. Jos asian käsittely ei sujukaan suunnitellusti

Vakuutusyhtiö saattaa evätä korvauksen muun muassa seuraavista syistä:

- ei ole osoitettavissa riittävää syy-yhteyttä vamman ja tapahtuman välillä
- puuttuu niin sanottu tapaturmamomentti (= äkillinen, ennalta arvaamaton, ulkopuolinen tekijä)
- vammasta aiheutuva työkyvyn alenema on alle 10 %
- vamman tai kipeytymisen aiheuttaa sairaus (muu kuin ammattitauti)
- tapaturma ei ole sattunut työssä tai työstä aiheutuissa olosuhteissa tai työmatkalla.

Yleistä on myös, että korvaushakemus on puutteellinen eikä ota huomioon kaikkia potilaalle aiheutuneita kuluja, jolloin vakuutusyhtiö ei niitä oma-aloitteisesti korvaa. Tällaisia kuluja ovat muun muassa apulaitehankintojen omavastuuosuudet, lääkärinpalkkiot ja matkakustannukset.

13.1 Miten toimii muutoksenhaku

Jos vakuutusyhtiöltä tulee kielteinen päätös tapaturma-asiaan, on syytä selvittää mahdollisuus valittaa päätöksestä:

- Yhteys vakuutusyhtiöön: jos kyse on huolimattomuudesta, asia selviää usein puhelimessa.
- Vakuutusyhtiö voi tehdä itseoikaisun, jos päätös perustuu sen virheeseen.
- Vakuutusyhtiön kielteisestä päätöksestä voi valittaa tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakuntaan, valitusaika on 30 + 7 kalenteripäivää päätökseen merkitystä postituspäivästä. Sähköisissä päätöksissä valitusaika on 30 + 3 päivää.
- Muutoksenhakulautakunnan kielteisestä päätöksestä voi valittaa vakuutusoikeuteen, valitusaika on sama kuin edellä.
- Muutoksenhaku on maksutonta, päätökset tehdään papereiden perusteella.
- Muutoksenhakulautakunnan käsittelyaika on keskimäärin yhdeksän kuukautta (2025).
- Vakuutusoikeus käsittelee asiaa keskimäärin 7–13 kuukautta (vuonna 2025).
- Asian ollessa vireillä lautakuntaan tai vakuutusoikeuteen voi toimittaa vakuutusyhtiön kautta kaikki asiaan vaikuttavat selvitykset, esimerkiksi kaikki uudet lääkärinlausunnot.

Jos liitto on myöntänyt tapaturma-asiaan oikeusavun, kannattaa ottaa yhteyttä asiaa hoitavaan toimitsijaan ja pyytää häneltä neuvoja. Hän voi myös tarvittaessa toimittaa valtakirjalla lisäselvityksiä valitusta käsitteleviin elimiin.

14. Loppuyhteenvedo

Työtapaturma on monesti rankka kokemus uhrille. Usein henkilö ei kykene toimimaan siten, että hän saisi kaiken avun ja ne korvaukset, jotka hänelle lain mukaan kuuluvat.

Myös työsuojeluhenkilöiden toimissa saat-taa esiintyä puutteita, jotka usein johtuvat tietämättömyydestä. Jos tapaturma-asiaa ei hoideta alusta lähtien asianmukaisesti, seuraa siitä todennäköisesti ylimääräisiä ongelmia ja uhrin oikeusturva voi kärsiä.

Suurimmat puutteet ovat esimerkiksi:

- Tapaturmasta ei ole ilmoitettu hätäkeskukseen tai poliisiviranomaisille, jolloin tapaturmaan johtaneita syitä ja tapahtumien kulkua ei ole voitu todentaa jälkikäteen, ja varsinainen vamman aiheuttanut tapah-tuma on jäänyt epäselväksi.
- Tietoa ei ole mennyt myöskään työsuojeluviranomaiselle, jolloin mahdollisesta rikoksesta tehtävä tutkinta on jäänyt tekemättä ja mahdollinen syyte nostamatta.
- Uhri on viety hoitoon omatoimisesti ja jätetty selvittämättä lääkärille, mitä tar-kalleen ottaen tapaturmassa on sattunut ja mikä sen on aiheuttanut. Tällöin lääkäri on voinut kirjoittaa vääriä johtopäätöksiä lausuntoonsa.

Puutteiden vuoksi tapaturman uhri voi saada väärän päätöksen tapaturmavakuutusyhtiöltä. Usein vakuutusyhtiö myös tulkitsee vammojen olevan sairausperäisiä ja jättää sen vuoksi korvaamatta tapaturman ja siitä aiheutuneiden vammojen hoidon.

Tapaturman oikea hoito heti alkuvaiheessa on ensiarvoisen tärkeää. Jos tapaturma johtaa myöhemmin työkyvyttömyyteen, uhri saa tapaturmaeläkkeen, jonka suuruus on 65 ikävuoteen asti 85 % ansioista ja sen jälkeen 70 %. Lisäksi tulevat korvattavaksi esimerkiksi lääkkeet ja mahdolliset kuntoutustoimenpiteet.

Jos tapaturma-asioiden hoito on ollut puutteellista, voikin käydä niin, että uhri saa työkyvyttömyydestään korvaukseksi vain työkyvyttömyyseläkkeen, jonka suuruus on noin 60 % ansioista.

Asioiden selvittäminen ja korjaaminen jäl-keenpäin on suuritöistä ja monesti asianmukai-sillakaan toimenpiteillä ei saada muutettua jo annettuja päätöksiä. Sen vuoksi tiedon ja kou-lutuksen lisääminen niin työpaikan työsuojelu-päällikölle kuin koko työsuojeluorganisaatiolle on paras keino parantaa työntekijöiden turvaa työtapaturma-asioissa.

Lähteet:

- Työterveyslaitos
- Tapaturmavakuutuskeskus
- Teollisuusliiton materiaalit
- Työtapaturma- ja ammattitautilaki

